

Susanne Hallander
Enheten för samhälle och kulturmiljö
010-2239231

Kulturstiftelsen Tjuls station
c/o Ingvar Jakobsson & Ylva Rudin

ingvar.tjuls@gmail.com

Elektronisk delgivning

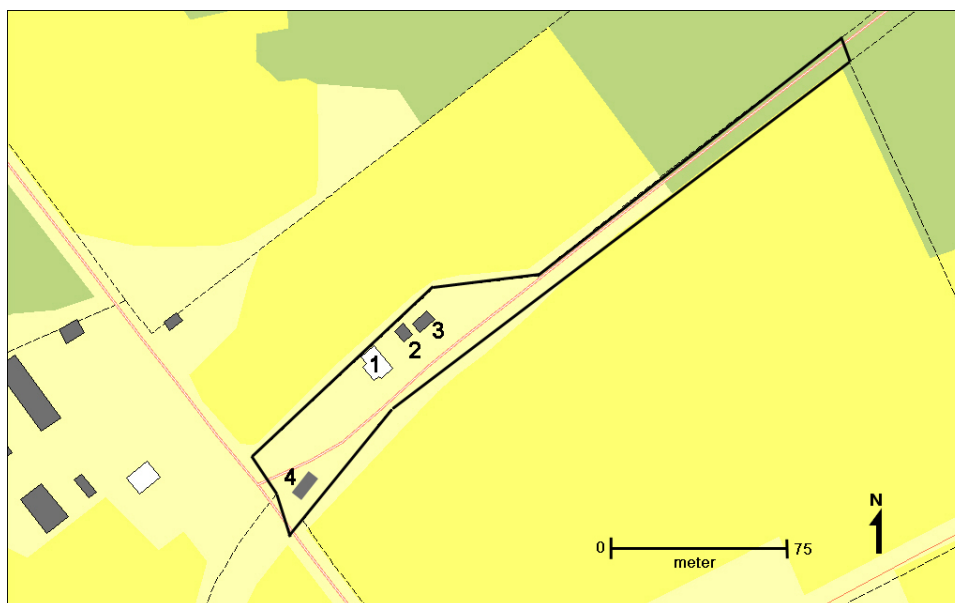
Beslut om byggnadsminnesförklaring (BM) av Tjuls station fd stationsbyggnaderna vid fastigheten Gotland Eskelhem Tjuls 1:34

Beslut

Länsstyrelsen beslutar att med stöd av 3 kap. 1§ Kulturmiljölagen (1988:950), KML, att förklara Tjuls station på fastigheten Gotland Eskelhem Tjuls 1:34 för byggnadsminne (BM).

Detta beslut ersätter anmälningsplikt enligt 3 kap. 6§ kulturmiljölagen för fd stationsbyggnaderna vid Tjuls station.

Byggnadsminnesförklaringen av ovan angivna fastighet gäller stationsbyggnad (1), jordkällare (2), uthus (3) och lastkaj (4) samt det omgivande skyddsområdet markerat med svart linje, se karta.

Länsstyrelsen meddelar enligt 3 kap 2§ KML följande skyddsbestämmelser:

1. Byggnaderna får inte flyttas, rivas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. I stationsbyggnaden får inte göras ingrepp i eller ändring av stomme, bärande konstruktioner, planlösning eller rumsindelning.
3. I stationsbyggnaden får inte göras ingrepp i eller ändring av ursprunglig fast inredning såsom eldstäder, snickerier, innerdörrar, pappspända tak och väggar, bröstning med pärlspånt, platsbyggda skåp, köksinredning, korkmattan i köket, sittbänkar i väntsalen samt biljettlucka och biljettskåp.
4. Byggnaderna ska underhållas så att de inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten ska utföras på ett sådant sätt och med sådana material att byggnadsminnets kulturhistoriska värden inte minskar.
5. Skyddsområdet får inte ytterligare bebyggas. Området ska hållas i sådant skick att byggnadsminnets utseende och karaktär inte försvåras. Trädgård med bland annat fruktträd, banvall, lastkaj och pump ska bevaras.

Kommentarer till skyddsbestämmelser

Med exteriör menas till exempel takutformning, takmaterial, dörrar och fasadmaterial. Avsikten med skyddsbestämmelserna är att inga exteriöra eller interiöra förändringar ska ske, utan byggnaderna ska behålla sin ursprunglighet för framtiden. Därför är även yttre förändringar av till exempel uppförande av komplementbyggnader, markbeläggning, staket och grindar, uppsättning av antenner, räcken, skärmtak, altaner, markiser med mera tillståndspliktigt.

Om det finns särskilda skäl, får länsstyrelsen lämna tillstånd till att ett byggnadsminne ändras i strid mot skyddsbestämmelserna enligt 3 kap. 14§, KML.

Beskrivning av ärendet

Fastighetsägaren ansökte genom en skrivelse den 4 oktober 2004 att länsstyrelsen skulle utreda möjligheten till byggnadsminnesförklaring av fastigheten. Syftet skulle vara att säkerställa den välbevarade och museala stationsmiljöns antikvariska värden för framtiden. Samtidigt pågick underhåll och restaurering samt planerades för ytterligare restaurering av fastigheten. Länsstyrelsen hade genom särskilda beslut beviljat statligt stöd för restaureringsinsatser. Länsstyrelsen ansåg att fastigheten hade sådana kulturhistoriska värden att ett skydd var motiverat och fattade beslut om anmälningsplikt för byggnaderna på fastigheten Gotland Eskelhem Tjuls 1:34, (Tjuls järnvägsstation) den 8 augusti 2005.

Bestämmelsen om anmälningsplikt ska ge länsstyrelsen möjlighet att hantera byggnadsminnesfrågorna i en lämplig tidsordning. Tanken är att anmälningsplikten ska användas i avvaktan på att en mer omfattande utredning görs om en byggnad ska bli byggnadsminne eller inte. Bestämmelsen kan även tillämpas i de fall länsstyrelsen lämnar bidrag från kulturmiljövårdsanslaget.

Fastighetsägarna kontaktade Länsstyrelsen under februari 2021 med önskan om att gå vidare med arbetet att få Tjuls järnvägsstation byggnadsminnesförklarad.

Skyddsbestämmelserna har inför beslutet om byggnadsminnesförklaring godkänts av fastighetsägarna.

Historik och byggnadsbeskrivning

Tjuls station är en bevarad station/anhalt längs linjen Romakloster – Klintehamn. 1897 gick den första sockerbetstransporten till det nybyggda sockerbruket i Romakloster, och i september 1898 öppnades linjen för allmän trafik. I juni 1953 upphörde den regelbundna trafiken på linjen. Transporter av sockerbeter till Romakloster samt konservburkar till konservfabriken vid Klintebys fortsatte dock under ytterligare några år. Omkring 1960 lades all tågtrafik på Gotland ned. Under

stationens aktiva tid var fem banvakter/platsvakter verksamma här, varav tre kvinnliga.

Stationsbebyggelsen antas vara uppförd 1898. Byggnaderna är uppförda i trä med regelstomme utom källaren och lastbryggan som är av sten och betong. Taken är belagda med sentida plåttak, men har tidigare haft papptak. Stationsbyggnaden är sannolikt utförd efter typritning, och är i allt väsentligt oförändrad sedan uppförandet.

Stationsbyggnaden är vinkelbyggd och har nedtill liggande och upptill stående panel som är rödstruken med vita knut- och foderbräder som accent. Byggnaden rymmer liten väntsal, som enligt reglementet för 3:e klassens väntsal har stående panel eller bröstning nedtill och brunmålad papp upptill, samt med fasta sittbänkar. Vidare finns expedition samt stationsföreståndarens bostad. Bostaden har ett rum, kök samt ett större förrådsrum eller f d bryggghus. Vidare finns en köksfarstu, som är den enskilda ingången till bostadsdelen samt ett skafferi. Vinden är låg och oinredd, men har rymt en mindre kammare mot ena gaveln. I bostadsrummet finns kakelugn, medan expeditionen och väntsalen värms upp med kamin placerad på expeditionen. I köket finns en vedspis med bakugn.

Jordkällaren är murad med valv och ventilationshuv i valvets topp.

Uthuset har tjänat som ladugård för ko, gris och höns. På ena gaveln finns två tc/avträden samt ett separat utrymme.

Anhalten ligger vid en vägövergång, och stationspersonalen sörjde för vägens avstängning när tågen nalkades.

Motivering för beslutet

Tjuls station är i stort sett oförändrad och välbevarad utan moderniseringar sedan järnvägstiden. Endast mindre kompletteringar och ändringar har gjorts på byggnadernas villkor och för de ursprungliga funktionerna. Många inventarier har bevarats eller återförts till huset. Dessutom har lösöret kompletterats med inventarier som är typiska för tiden och miljön. Byggnaderna är pietetsfullt restaurerade och emellanåt öppna för visning.

Stationshuset har mycket höga kulturhistoriska värden och omfattas därför av långtgående skyddsbestämmelser som syftar till att bevara byggnaden i dess nuvarande skick. Husets exteriör är skyddad liksom samtliga interiörer med fast inredning och ytskikt. För samtliga byggnader utom stationsbyggnaden gäller endast ett utvändigt skydd som syftar till att bevara stationsmiljön som helhet.

Miljön som helhet bedöms ha höga kulturhistoriska värden i ett regionalt perspektiv. Stationsbyggnaden och uthusen är mycket välbevarade och har höga byggnadshistoriska, socialhistoriska och miljöskapande värden.

Byggnadshistoriska värden är den välbevarade järnvägsstationsbyggnaden som är ett typexempel för denna tid ett vinkelbyggt modellhus av ett ganska litet och enkelt format. Socialhistoriskt berättar miljön om banvaktens/platsvaktens situation och avspeglar hur de levt och arbetat. Trångboddheten resulterade i tillbyggnad, familjens svaga ekonomi, syns bland annat på köksgolvets lappning och nertagande av vindens vägghpanel. Stationsmiljön ger även viktig kunskap om samhällets historia och utveckling. Järnvägen spelade en viktig roll i Gotlands ekonomi tack vare sockerproduktionen i Roma. För Gotlands del är dessa små järnvägsstationer viktiga eftersom inget av järnvägsnätet finns kvar idag.

Mot bakgrund härav finner Länsstyrelsen att Tjuls station väl uppfyller kraven i 3 kap 1 § KML – synnerligen högt kulturhistoriskt värde – och får förklaras som byggnadsminne.

Länsstyrelsen beslutar därför att förklara Tjuls station som byggnadsminne och meddelar samtidigt erforderliga skyddsbestämmelser.

Bestämmelser som beslutet grundas på

Enligt 3 kap 1 § KML framgår bla att en byggnad som har ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde eller som ingår i ett bebyggelseområde med ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde får förklaras för byggnadsminne av länsstyrelsen. Bestämmelserna om byggnadsminnen enligt detta kapitel får också tillämpas på parker, trädgårdar eller andra anläggningar.

Enligt 3 kap 2 § 1 st KML ska länsstyrelsen, när en byggnad förklaras för byggnadsminne, genom skyddsbestämmelser ange på vilket sätt byggnaden ska vårdas och underhållas samt i vilka avseenden den inte får ändras.

Information

Länsstyrelsen har förordat fastighetsägaren att inkomma med eventuella ersättningskrav men några sådana har inte ställts. Det är inte heller Länsstyrelsens bedömning att skyddsbestämmelserna innebär sådana inskränkningar att ersättning är aktuell.

Ni kan överklaga beslutet

Se bilaga med överklagandehänvisning.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av enhetschef Karin Fager med Susanne Hallander som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Tor Sundberg medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Kopia till

arkivet@gotlandsmuseum.se

registrator-mbn@gotland.se

registrator@raa.se

Bilagor

1. Överklagandehänvisning förvaltningsrätten

Ni kan överklaga beslutet

Om ni inte är nöjda med länsstyrelsens beslut, kan ni skriftligen överklaga beslutet hos förvaltningsrätten.

Hur överklagar vi beslutet?

Länsstyrelsen måste pröva att överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare tillsammans med handlingarna i ärendet. Därför ska ni lämna eller skicka er skriftliga överklagan till Länsstyrelsen Gotlands län antingen via e-post; gotland@lansstyrelsen.se, eller med post; Länsstyrelsen Gotlands län, 621 85 Visby.

Tiden för överklagande

Ert överklagande måste ha kommit in till länsstyrelsen **inom tre veckor** från den dag ni fick del av beslutet. Vid förenklad delgivning anses ni ha tagit del av beslutet två veckor efter att länsstyrelsen skickade beslutet. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ert överklagande kan ni be att få ytterligare tid till att utveckla era synpunkter och skälen till att ni överklagar. Sedan är det förvaltningsrätten som beslutar om tiden kan förlängas. Parter som företräder det allmänna ska ha kommit in med sitt överklagande **inom tre veckor** från den dag då beslutet meddelades.

Ert överklagande ska innehålla

- vilket beslut som ni överklagar, beslutets datum och diarienummer,
- hur ni vill att beslutet ska ändras, samt
- varför ni anser att länsstyrelsens beslut är felaktigt.

Skriv också följande uppgifter, om ni inte tidigare lämnat dem:

- person- eller organisationsnummer,
- telefonnummer där ni kan nås dagtid (med undantag för nummer som avser ett hemligt mobilabonnemang som behöver uppges endast om rätten begär det),
- e-postadress, och
- annat som har betydelse för att domstolen ska kunna nå er.

Om ni har handlingar som ni anser stödjer er överklagan så bör ni bifoga kopior på dessa. Kontakta länsstyrelsen i förväg om ni behöver bifoga filer som är större än 15 MB via e-post.

Ombud

Om ni anlitar ett ombud som sköter överklagandet åt er ska ombudet underteckna skrivelsen, bifoga en fullmakt i original från er samt uppges sitt eget namn, adress och telefonnummer.

Behöver ni veta mer?

Har ni ytterligare frågor kan ni kontakta länsstyrelsen via e-post, gotland@lansstyrelsen.se, eller via växeltelefonnummer 010-223 90 00. Ange diarienummer 1415-2021.